

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول : کلیات تحقیق

۱-۱ - مقدمه	۲
۲-۱ - بیان مساله	۲
۳-۱ - اهمیت و ضرورت تحقیق	۲
۱-۳-۱ - دلایل انتخاب موضوع پروژه طراحی	۳
۲-۳-۱ - دلایل انتخاب محوریت یا رویکرد طراحی	۳
۴-۱ - اهداف تحقیق	۳
۱-۴-۱ - اهداف معمارانه تحقیق	۴
۵-۱ - تعریف اصطلاحات تحقیق	۴
۶-۱ - روش های تحقیق	۴
۷-۱ - روند تحقیق	۵

فصل دوم : مبانی نظری و پیشینه ی تحقیق

۱-۲ - مقدمه	۷
۲-۲ - مفهوم سالمندی	۷
۱-۲-۲ - تقسیم بندی سالمندان از نظر نوع نگهداری	۹
۳-۲ - شناخت ویژگی های سالمندان	۹
۱-۳-۲ - ویژگی های روحی روانی	۹
۲-۳-۲ - ویژگی های جسمی و فیزیکی سالمندان	۱۰
۴-۲ - ویژگی های لازم در طراحی فضای مناسب برای زندگی سالمندان	۱۰
۱-۴-۲ - محدودیتهای جسمی - حرکتی	۱۰
۵-۲ - خانه های سالمندان در ایران	۱۱
۶-۲ - مشکلات سالمندی در ایران	۱۱
۷-۲ - دلایل افزایش تقاضا برای سپردن سالمندان به آسایشگاه ها (شهری و اصغری شیوه، ۱۳۹۵)	۱۲
۸-۲ - مشکلات موجود در مراکز نگهداری و آسایشگاه ها	۱۲
۹-۲ - عوامل موثر در حس تعلق و آرامش از محیط	۱۳
۱-۹-۲ - هویت شخصی	۱۳

عنوان	صفحه
۲-۹-۲- هویت مکان.....	۱۳
۲-۹-۳- حس مکان.....	۱۴
تصویر ۲- ۱- حس مکان و عوامل تاثیر گذار در آن.....	۱۵
۲-۹-۴- احساس تعلق به مکان.....	۱۵
۲-۹-۵- هویت بخشی مکانی در معماری.....	۱۶
۲-۱۰-۱- کیفیت زندگی.....	۱۶
۲-۱۱-۱۱- نظریات کیفیت زندگی.....	۱۸
۲-۱۱-۱- نظریه کیفیت زندگی جهانی (مدل تلفیقی کیفیت زندگی).....	۱۹
۲-۱۱-۲- نظریه کیفیت زندگی اجتماعی.....	۱۹
۲-۱۲-۲- بررسی تأثیر عوامل اجتماعی.....	۲۰
۲-۱۳-۲- مفهوم رضایت از زندگی.....	۲۳
۲-۱۴-۲- عوامل موثر در رضایت از زندگی.....	۲۳
۲-۱۴-۱- شادکامی.....	۲۳
۲-۱۴-۲- امید.....	۲۴
۲-۱۴-۳- حمایت اجتماعی.....	۲۵
۲-۱۵-۲- تعاملات اجتماعی.....	۲۷
۲-۱۶-۲- روان شناختی محیط و تعاملات اجتماعی.....	۲۷
۲-۱۷-۲- عوامل مؤثر بر اجتماع پذیری.....	۲۸
۲-۱۸-۲- راهبرد هایی کالبدی موثر بر افزایش تعاملات اجتماعی.....	۲۹
۲-۱۸-۱- مکان های تماس در تالارها و بخشهای خدمات عمومی.....	۲۹
۲-۱۸-۲- پل های ارتباطی.....	۲۹
۲-۱۸-۳- تاثیر پیچیدگی بصری.....	۲۹
۲-۱۸-۴- گودال باغچه ها.....	۳۰
۲-۱۸-۵- معماری مجازی و هنر تعاملی.....	۳۰
۲-۱۸-۶- رمپ ها.....	۳۱
۲-۱۸-۷- گذر ها غیرمنتظره.....	۳۱
۲-۱۹-۱۹- فاکتورهای طراحی برای تعامل اجتماعی.....	۳۱

عنوان	صفحه
۲-۱۹-۱- افقیت.....	۳۱
۲-۱۹-۲- تخلخل فضا.....	۳۱
۲-۱۹-۳- شفافیت فضا.....	۳۲
۲-۱۹-۴- دعوت کنندگی ورودی و امکان دسترسی به فضا به لحاظ بصری و کالبدی.....	۳۲
۲-۱۹-۵- وجود مکان های نیمه باز.....	۳۲
۲-۱۹-۶- ارتفاع زیاد در بخش هایی از فضا.....	۳۲
۲-۱۹-۷- وجود فضاهای جذاب با بدنه های محصور.....	۳۳
۲-۱۹-۸- چند عملکردی بودن فضاها.....	۳۳
۲-۱۹-۹- پیوستگی فضایی و کالبدی.....	۳۳
۲-۱۹-۱۰- پیچیدگی و غیرمنتظره بودن بخش های از سیرکولاسیون حرکتی.....	۳۳
۲-۱۹-۱۱- وجود فضاهای کانونی جهت تجمع.....	۳۴
۲-۱۹-۱۲- فرصت های کالبدی مناسب نشستن، مکث و تأمل بیشتر در فضا.....	۳۴
۲-۱۹-۱۳- مبلمان اجتماع پذیر.....	۳۴
۲-۱۹-۱۴- وجود خطوط غیرمستقیم و غیرمتعامد در شکل های مرزی هندسه بنا.....	۳۴
۲-۲۰- ویژگی های فضای عمومی اجتماع پذیر.....	۳۵
۲-۲۱- فواید استفاده از فضاهای شهری برای سالمندان.....	۳۸
۲-۲۱-۱- آزادی و استقلال.....	۳۸
۲-۲۱-۲- شکوه و احساس ارزش.....	۳۸
۲-۲۱-۳- هوای تازه و ورزش (سلامت فیزیکی).....	۳۸
۲-۲۱-۴- تعاملات اجتماعی.....	۳۹
۲-۲۲- شاخص های مناسب سازی فضای شهری.....	۳۹
۲-۲۲-۱- آشنایی.....	۳۹
۲-۲۲-۲- خوانایی.....	۴۰
۲-۲۲-۳- قابل تشخیص بودن.....	۴۰
۲-۲۲-۴- در دسترس بودن.....	۴۰
۲-۲۲-۵- راحتی.....	۴۰
۲-۲۲-۶- امنیت.....	۴۱

عنوان	صفحه
۲-۲۳- معرفی نمونه های موردی.....	۴۱
۲-۲۳-۱- هومانیاس - برگوگ.....	۴۱
۲-۲۳-۲- خانه سالمندان سان سیتی.....	۴۵
۲-۷-۲- نمای بیرون مجتمع.....	۴۵
۲-۲۳-۳- مرکز ارشد گوانکسی.....	۴۹

فصل سوم : مواد و روش ها

۳-۱- مقدمه.....	۵۳
۳-۲- برنامه فیزیکی.....	۵۳
۳-۳- ضوابط طراحی برای سالمندان.....	۵۹
۳-۳-۱- توصیه های طراحی فضای سبز برای سالمندان.....	۶۰
۳-۳-۴- شرایط خانه سالمندی از نظر طب سالمندان.....	۶۱
۳-۳-۴-۱- دستشویی و توالت خانه سالمندان.....	۶۱
۳-۳-۴-۲- سالن ها و اتاق نشیمن خانه سالمندان.....	۶۲
۳-۳-۴-۳- سالن تفریح و ورزش خانه سالمندان.....	۶۲
۳-۳-۵- ویژگی های محیطی خانه سالمندان.....	۶۲
۳-۳-۵-۱- اقدامات ایمنی و محافظتی خانه سالمندان.....	۶۲
۳-۳-۶- روند طراحی و رهنمودهای طراحی معماری خانه های سالمندان.....	۶۳
۳-۳-۷- فضاهای باز و نیمه باز و بسته.....	۶۳
۳-۳-۷-۱- ورودی.....	۶۴
۳-۳-۷-۲- محوطه های فضاهای عمومی و عنصرهای اجتماعی محوطه.....	۶۵
۳-۳-۷-۳- اشرافیت.....	۶۶
۳-۳-۷-۴- ظاهر ساختمان.....	۶۶
۳-۳-۷-۵- هندسه و سازمان فضایی.....	۶۶
۳-۳-۷-۶- راهروها و راه پله ها.....	۶۷
۳-۳-۷-۷- کنج ها و گوشه ها.....	۶۷
۳-۳-۷-۸- طبیعت.....	۶۸
۳-۳-۷-۹- فضاهای داخلی و ارتباط با طبیعت خارج آن.....	۶۸

۳-۸- توصیه های طراحی (شهری و اصغری شیوه، ۱۳۹۵)..... ۶۹

۳-۹- روش ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها..... ۷۰

فصل چهارم : شناخت محدوده طراحی

۴-۱- مقدمه..... ۷۲

۴-۲- موقعیت و ابعاد سایت..... ۷۲

۴-۱- تصویر موقعیت سایت..... ۷۲

۴-۳- دلایل انتخاب سایت..... ۷۲

۴-۴- پلان طرح های بالادست..... ۷۲

۴-۲- تصویر پلان طرح های بالادست..... ۷۳

۴-۵- تحلیل دسترسی ها به سایت..... ۷۳

۴-۶- کاربری زمین های اطراف..... ۷۴

۴-۴- تصویر کاربری زمین های اطراف..... ۷۴

۴-۷- ملاحظات اقلیمی..... ۷۴

۴-۷-۱- شیب..... ۷۴

۴-۷-۲- دما..... ۷۴

۴-۷-۳- بارش..... ۷۵

۴-۷-۴- رطوبت..... ۷۵

۴-۷-۵- باد..... ۷۵

فصل پنجم : روند طراحی

۵-۱- مقدمه..... ۷۸

۵-۲- بررسی شاخص تعاملات اجتماعی..... ۷۸

۵-۳- روند طراحی..... ۷۸

۵-۴- پلان های نهایی..... ۸۵

منابع..... ۹۹

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۳۰.....	جدول ۱-۲- فاکتورهای طراحی برای تعامل اجتماعی (نگاری و جوان مجیدی، ۱۳۹۵).....

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
تصویر ۲-۱- حس مکان و عوامل تاثیر گذار در آن (فلاحی زاده، ۱۳۸۵).....	۱۵
جدول ۲-۱- فاکتورهای طراحی برای تعامل اجتماعی.....	۳۵
تصویر ۲-۲- دید به آتریوم مرکزی و ارتباط آن با بیرون مجتمع.....	۴۱
تصویر ۲-۳- نمای بیرون مجتمع.....	۴۲
تصویر ۲-۴- پلان واحدهای اقامتی مختلف.....	۴۳
تصویر ۲-۵- آتریوم مرکزی مجتمع.....	۴۴
تصویر ۲-۶- سایت پلان و دید اگزونومتريك.....	۴۵
تصویر ۲-۸- محوطه بیرون مجتمع.....	۴۶
تصویر ۲-۹- فضای داخلی مجتمع.....	۴۷
تصویر ۲-۱۰- سایت پلان.....	۴۸
تصویر ۲-۱۱- پلان همکف.....	۴۸
تصویر ۲-۱۲- پلان طبقات.....	۴۹
تصویر ۲-۱۳- نمای بیرون مجتمع.....	۴۹
تصویر ۲-۱۴- نمای بیرون مجتمع.....	۵۰
تصویر ۲-۱۵- محوطه بیرون مجتمع.....	۵۰
تصویر ۲-۱۶- سایت پلان.....	۵۱
تصویر ۴-۱- موقعیت سایت (منبع: نگارنده و نرم افزار google Earth).....	۷۲
تصویر ۴-۲- پلان طرح های بالادست (منبع: نگارنده و نرم افزار google Earth).....	۷۳
تصویر ۴-۳- تحلیل دسترسی ها به سایت.....	۷۳
تصویر ۴-۴- کاربری زمین های اطراف (منبع: نگارنده و نرم افزار google Earth).....	۷۴
تصویر ۵-۱- عوامل موثر بر تعاملات اجتماعی.....	۷۸

چکیده

هدف اصلی تحقیق حاضر طراحی مرکز شهروندان ارشد شهر کرمان با رویکرد ارتقاء تعاملات اجتماعی بود. هدف این تحقیق، دستیابی به مبانی و معیارهایی بود که در طراحی و فضاهای مراکز مربوط به سالمندان در نظر گرفته شود تا ضمن فراهم آوردن محیطی مطلوب و متناسب با توانایی های جسمی سالمندان، پاسخگویی نیازهای روانی آنها بوده و امکان برقراری روابط اجتماعی و فعالیت های سازنده را تامین نماید. این پژوهش از بعد رویکرد، توصیفی تحلیلی و از لحاظ روش گردآوری اطلاعات، کتابخانه ای و پژوهش موردی بود. در این تحقیق عوامل موثر بر تعاملات اجتماعی در دسته بندی قلمرو، ازدحام، خلوت (فضای شخصی)، حس تعلق به مکان، امنیت اجتماعی و محیطی، حس مکان، اجتماع پذیری فضا، فضاهای عمومی و پاتوق ها قرار گرفت و در طرح اعمال گردید. به طور کلی نتایج تحقیق حاکی از آن بود که محیط مناسب برای سالمندان باید دارای شرایط خاص از جمله اجتناب از موانع محیطی و برطرف کردن آن ها، ایجاد تغییرات لازم در سطوح و پله ها، دادن ابعاد کافی به بازشوها و فراهم نمودن محیطی مناسب از نظر شرایط خاص روحی و روانی سالمندان.

واژگان کلیدی:

مرکز شهروندان ارشد، سالمندان، تعاملات اجتماعی، کرمان

فصل اول :
کلیات تحقیق

۱-۱ - مقدمه

در این بخش به بررسی موضوع پژوهش، بیان مسئله، ضرورت انجام تحقیق، اهداف و سؤالات پژوهش، فرضیه های پژوهش، تعریف متغیرها و تعریف اصطلاحات پژوهش پرداخته می‌گردد.

۲-۱ - بیان مساله

بخش بزرگی از جمعیت هر جامعه‌ای را سالخورده‌گان تشکیل می‌دهند که با گذشت زمان در ترکیب جمعیت سهم آنها بیشتر می‌شود به نحوی که جمعیت‌شناسان تخمین زده‌اند تا سال ۲۰۵۰ جمعیت افراد بالای ۶۰ سال به دو میلیارد نفر می‌رسد و این بدان معناست که از هر ۵ نفر یک سالمند وجود دارد، این افزایش بی‌رویه‌ی سالمندی از یک سو و صنعتی شدن جوامع و به فراموشی سپردن سالمندان و عدم توجه به خواسته‌ها و نیازهای آنها که موجب سرخوردگی و انزوای آنها گشته است، از سوی دیگر باعث شده نحوه اسکان سالمندان به مسئله حاد مبدل شود (میرفلاح نصیری، ۱۳۸۶).

انسان‌ها از هنگام انعقاد نطفه تا زمان مرگ دوره‌های مختلفی را از نظر مراحل رشد طی می‌کنند هر کدام از این مراحل دارای ویژگی‌هایی است که سبب متفاوت بودن مراحل رشد از یکدیگر می‌شود. انسان‌ها در مرحله کودکی و سالمندی معمولاً به مراقبت و توجه بیشتری نیاز دارند و به دیگران وابسته هستند که شاید در مراحل دیگر رشد به این صورت نباشد (انوری ۱۳۸۲).

در ایران بدون توجه به شرایط روحی سالمندان، آنان را در فضاهای کسل‌کننده و بدون اعمال نظر سالمند‌نگهداری می‌کنند. نداشتن تجربه کافی در زمینه طراحی فضاهای مختص سالمندان با اعمال نظر سالمند و خانوار باعث شده تا سرای سالمندان به واژه و معنایی خوفناک و بی‌اعتبار تبدیل شده که از دیدگاه اجتماعی وجهی مناسبی نداشته باشد لذا به منظور جلب رضایت و حفظ حرمت سالمندان چه در معنای اخلاقی و چه در طراحی فضای معماری ایجاد مکانی به معنای واقعی کلمه، بگونه‌ای که امکان برقراری روابط اجتماعی مطلوب و شرایط رفاهی-تفریحی در راستای فعال ماندن، با نشاط بودن و رضایت این قشر را محیا نماید. یافتن پاسخی مناسب برای اینکه چگونه می‌توان سرای سالمندان را از شکل طرد شده‌ی کنونی به محیطی گرم و رضایت‌بخش بدل کرد، کماکان مجهول و بی‌جواب مانده است (سیام، ۱۳۸۱: ۴۲).

ارائه پاسخ مناسب به این مقولات منظور اساسی این تحقیق می‌باشد.

۳-۱ - اهمیت و ضرورت تحقیق

همه انسانها از زمانی که زاده می‌شوند، سالمندی را آغاز می‌کنند. سالمندی بیماری نیست، بلکه یک فرآیند فیزیکی است که نمی‌توان آن را متوقف یا معکوس نمود، اما میتوان و باید آن را با روش‌های مناسب به یکی از زیباترین دورانهای زندگی همراه با سلامت تبدیل نمود. شور زندگی، احترام، سلامت، آرامش، و استقلال از نیازهای قشر سالخورده است. از این رو با توجه به بالا رفتن جمعیت سالمند و کمبود